

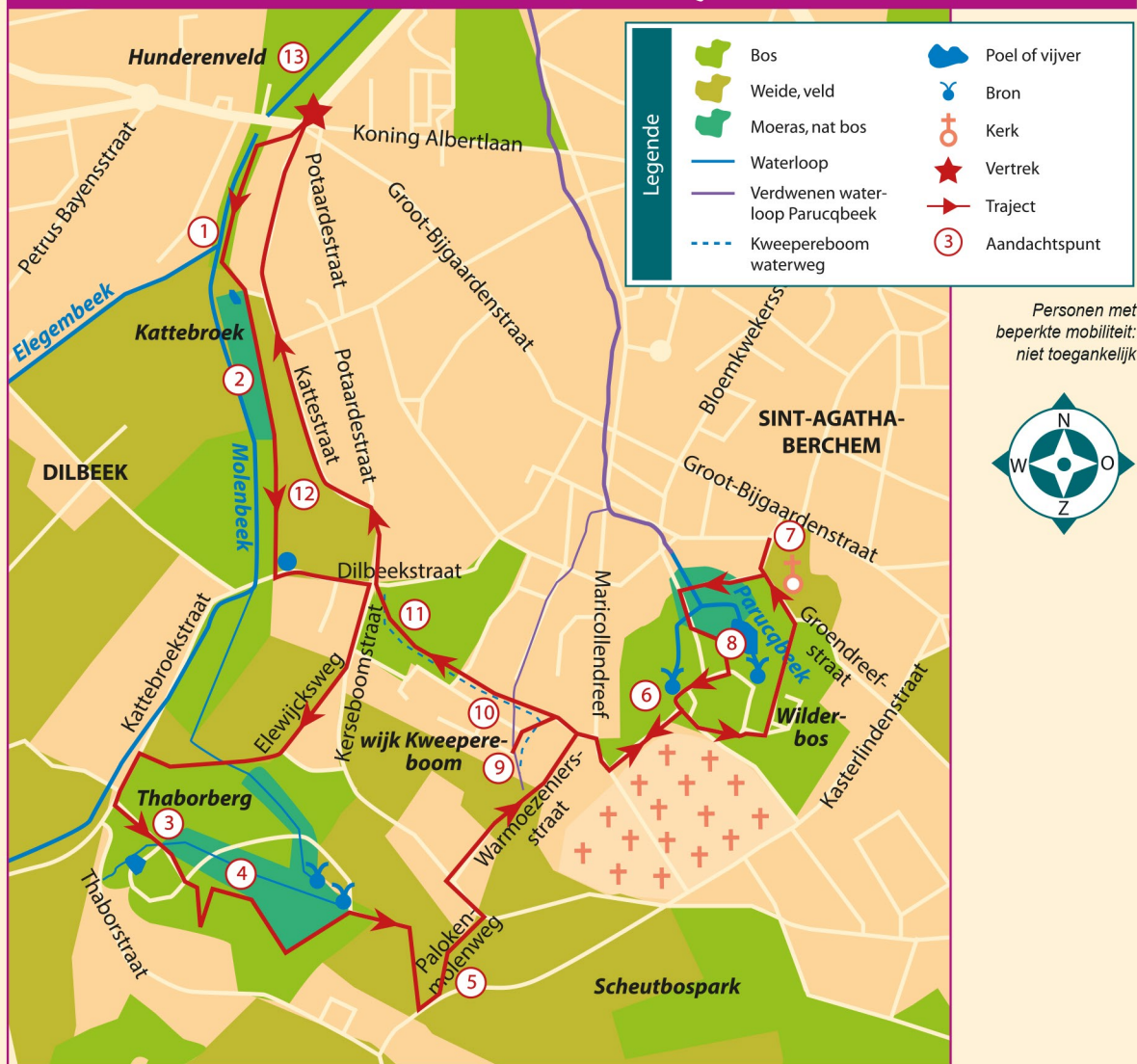

*De vallei van de Molenbeek
in Sint-Agatha-Berchem & Dilbeek*

Wandeling van 6 km (+/- 2,5 uur)

Vertrek: kruispunt Koning Albertlaan
en Kattestraat. Bereikbaarheid:
tram 19, bus 20 en 87 - bus De lijn
355 (halte Hunderenveld).

De vallei van de Molenbeek in Sint-Agatha-Berchem & Dilbeek

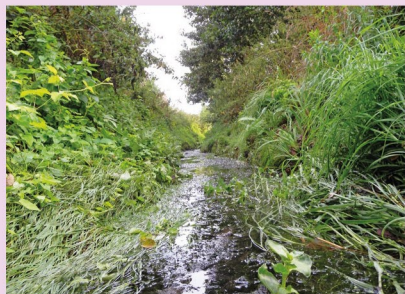

Deze wandeling voert je naar de bovenloop van de Molenbeek, in de gemeente Sint-Agatha-Berchem, met een kort uitstapje naar Vlaanderen op het grondgebied van de gemeente Dilbeek. Op plaatsen zoals het Kattebroek, de Thaborberg, het Wilderbos en de Kweeperenwijk kan je genieten van een prachtig landschap waarin water een belangrijke rol speelt, maar je maakt ook kennis met ecologisch en historisch erfgoed, dat lokale verenigingen en overheden met veel liefde in stand houden. Veel wandelplezier!

1. Het Kattebroek, een stukje Pajottenland in Sint-Agatha-Berchem

★ Vanaf de halte Hunderenveld neem je de Kattestraat (aan de linkerkant) om dan meteen rechts een pad in te slaan dat even de straat volgt en vervolgens afbuigt langs een reeks moestuinen. Verderop loopt de weg parallel met de Molenbeek die hier sinds 2015 opnieuw in open lucht stroomt over een afstand van 200 m. Ook de oevers werden gerestaureerd om het landschap te verfraaien en meer biodiversiteit te genereren. Onder twee opvallende betonplaten bevindt zich het overstort van de Molenbeek en haar zijtak de Elegembeek, dat bij hevige regenval in de collector stroomt ①. Enkele meters verder werd ook een natuurlijke overstromingszone aangelegd.

Even verder wordt het landschap opener, met typische kenmerken van het Pajottenland (vochtig weiland, een rij knotwilgen,...), wat in Brussel een zeldzaamheid is geworden. Dit gebied, het Kattebroek, is 4,5 ha groot en is sinds 2006 volledig geklasseerd. Het woord 'katte' doet aan het huisdier denken, maar komt eigenlijk van het woord 'kade' - een verwijzing naar de voormalige kades waarop stenen uit nabijgelegen steengroeven werden ingeladen. Vroeger kwamen platbodemschepen hier hun lading ophalen, over de rivier.

De Molenbeek als link tussen de gewesten

De Molenbeek ontspringt in Dilbeek, in het Vlaams gewest. In het Kattebroek vormt ze de grens met Sint-Agatha-Berchem. Daarna stroomt de beek door de gemeenten Zellik, Ganshoren en Jette, waar ze achtereenvolgens gevoed wordt door de Maalbeek, Laarbeek, Poelbosbeek en Kloosterbeek. Op 5,5 km van haar bron, aan het einde van het Koning Boudewijnpark, verdwijnt de Molenbeek onder de grond. De naam Molenbeek verwijst hoogstwaarschijnlijk naar de vele watermolens die her en der langs de beek stonden.

Blad van een wilg

Je blijft nog steeds op dezelfde weg en laat de hoofdweg links liggen. Na de weide ontvouwt zich voor je één van de grootste rietvelden van het Brussels gewest ②. Dit is de thuishaven van heel wat vogels die van drassige gebieden houden: blauwe reiger, waterhoen, watersnip,... Indrukwekkende wilgen bepalen hier het landschap. De schors van deze boom met zijn slanke, puntige bladeren werd ooit gebruikt als de voorloper van onze aspirines. Op de kruising met de Dilbeekstraat, ter hoogte van een ronde vijver, ga je naar links. Daarna neem je de tweede straat rechts (Kerseboomstraat).

2. Op weg naar de Thaborberg

Na 150 m neem je rechts de Elewijcksweg. Dat pad loopt eerst langs een weiland en daalt dan af naar het diepste punt van het dal (het pad aan je linkerkant negeer je). Wanneer je weer op een verharde weg (de Kattebroekstraat) uitkomt, volg je de weg een 80-tal meter naar links, tot bij de ingang van dienstencentrum Klim. Je loopt links een kleine parking op, tot bij de ingang van het natuurgebied Thaborberg ③. Deze bijbels klinkende plaatsnaam werd begin vorige eeuw gegeven door Arthur Vetsuypens, een priester die hier, op het platteland een centrum voor behoeftige stadskinderen oprichtte.

Via het pad ga je het reservaat binnen. Na 100 m bergop ga je naar rechts en 20 m verder blijf je gewoon volgen, zonder het pad aan je rechterkant te nemen. Bij het daaropvolgende kruispunt ga je rechtdoor en kom je aan de voet van een heuvel met een aantal indrukwekkende beuken met

gladde, grijze schors. Over een vlonderpad steek je een drassig stuk over en daarna volg je het pad naar links, bergop tot in het beukenbosje. Na een haarspeldbocht loopt het pad naar rechts. Hier, in het bosrijke deel dat een groot stuk van het reservaat uitmaakt, staan vooral esdoorns. Neem even de tijd om het indrukwekkende ravijn links te bewonderen. Dat is een restant van een oude zand- en steenwinning ④.

Links:
dal van de Thaborberg.

Rechts:
blad van een beuk,
een gewone esdoorn
en een zwarte els.

Watersnip

De watersnip is een trekkende waadvogel met een typische, zig-zaggende vlucht.

Hij is heel herkenbaar aan zijn lange (7 cm) rechte snavel. Zijn gestreepte verenkleed kleurt voornamelijk bruin, zwart en crèmekleurig. Bij ons is de watersnip stilaan een zeldzame verschijning omdat zijn leefgebied aan het verdwijnen is. (foto © Wesley Poelman)

Het pad kronkelt zachtjes naar beneden, tot op de drassige bodem van de vallei. Kwelwater en bronnen hebben hier een prachtig elzenbroekbos opgeleverd. Je verlaat het bos en komt uit op een ander pad dat omzoomd is door een haag van pruimenbomen. Je volgt het pad naar rechts en loopt nu tussen een weiland met dieren en een bebouwde zone. Waar verschillende wegen samenkomen, loop je links het gebied weer uit. Op de openbare weg ga je naar links en 20 m verder neem je de Palokenmolenweg, een pad dat vernoemd is naar een inmiddels verdwenen windmolen ⑤. Aan het einde van het pad ga je links de weg op en dan weer rechts, de Warmoezeniersstraat in. In het verlengde van die straat neem je een paadje.

Palokenmolen

Geologische rariteiten

De Thaborberg is een overblijfsel van een zandbank die 50 miljoen jaar geleden in een tropische zee ontstond. Het gesteente, een kalkzandsteen, werd er vanaf de middeleeuwen tot de 19e eeuw ontgonnen en werd gebruikt voor de bouw van prestigieuze monumenten. De kalksteen uit de ondergrond spoelt hier weg met het bronwater en wordt afgezet op de resten van takken en bladeren. Dat zorgt voor een opmerkelijk geologisch fenomeen, nl. een witachtige minerale korst, travertijn.

3. Het Wilderbos en het historische centrum

Aan het einde van het paadje neem je rechts een betonnen pad, dat na 70 m bij een zebepad uitkomt. Je steekt over en gaat rechtdoor het Wilderbos in ⑥, een beboste heuvel waarvan de naam al in de 13e eeuw opduikt in verband met het landgoed Hof ter Wilst. Na 100 m ga je rechtsaf en na 20 m opnieuw naar rechts. Verderop verlaat je het verharde pad om naar links af te dalen. Volg het pad recht voor je met de houten trap naar boven. Boven gekomen neem je links een mooi houten paadje dat uitkijkt over het dal. Het uitgesproken reliëf daarvan wijst ook hier op voormalige groeves.

Na de voetgangersbrug ga je verder rechtdoor langs een speeltuin en kom je in de Groendreefstraat terecht. Die volg je naar links, bergaf. Dit mooie kasseistraatje brengt je tot bij de voormalige romaanse dorpskerk, waarvan de oudste delen dateren uit de 13e eeuw. Loop zeker nog even verder tot op het kerkplein (50 m verder) om de charme van deze plek op te snuiven ⑦.

Op de hoek van het plein staat een kapelletje ter ere van de heilige Agatha, een martelares uit Sicilië.

Sint-Agatha kapel

Het kleine bouwwerkje werd hier rond 1720 neergezet naast een bron, maar die werd een eeuw geleden al gedempt. Op huisnummer 15 herken je de voormalige brouwerij De Kroon en aan de overkant van de Groot-Bijgaardenstraat ligt de voormalige gelijknamige herberg. In beide gebouwen huist nu een cultureel centrum.

Je keert terug op je stappen en neemt rechts het pad dat vertrekt bij het voorportaal van de kerk. Onderaan het pad steek je de Parucqbeek over, die ooit in de Molenbeek uitmondde en die nu onder de grond verdwijnt ter hoogte van de openbare weg. Bij de T-kruising ga je naar links, het Wilderbos in. Bij de volgende Y-splitsing ga je weer naar links. Het pad leidt naar een vijver met een ponton ⑧. De Parucqbeek ontspringt een paar meter voor de vijver, waarin bruine kikkers en verschillende soorten watersalamanders leven. Je vervolgt je weg langs de trap en gaat na 30 m, bij de T-kruising, rechtsaf. Iets verderop ga je links omhoog. Je blijft rechtdoor gaan (let niet op de verschillende paden die je links en rechts tegenkomt) en komt zo weer op de openbare weg uit.

De Alpenwassersalamander

Deze kleine amfibie is een uitstekende zwemmer, heeft een kenmerkende oranje tot felrode buik en houdt van rustig, ondiep water. Daarin brengt hij het grootste deel van het jaar door. Zijn naam verwijst naar het feit dat hij ook in de bergen voorkomt, o.a. in de Alpen, tot op een hoogte van wel 2500 m boven de zeespiegel. (foto © W. Poelman)

4. De Waterweg van de Kweepereboom

Je steekt de straat over ter hoogte van het zebrapad en volgt het betonnen pad naar rechts, helemaal tot het einde. Neem de straat links om na een 100-tal meter (Groenteboerstraat) het begin te zien van de 'Waterweg van de Kweepereboom' ⑨, een 450 m lange infiltratiesloot die het regenwater opvangt. Deze werd aangelegd om problemen door wateroverlast die de buurt in het verleden kende, op te lossen. Keer terug en sla links de grindweg in (langs de sloot). Hier volg je het traject van de Groene Wandeling (63 km). Na 150 m kom je bij een volgend informatiebord. Hier stroomde ooit een klein beekje dat inmiddels verdwenen is. Wat lager mondde die uit in de Parucqbeek ⑩.

Tijd voor nieuwe vormen van regenwaterbeheer

Regenwater werd lange tijd gezien als een vorm van 'afval' dat via onze riolen moest worden afgevoerd. Vandaag ontstaan her en der projecten om dat water juist vast te houden waar het valt, door het af te leiden naar regentuinen of sloten waar het kan wegstromen en doordringen in de bodem. Op die manier wordt de natuurlijke watercyclus hersteld, problemen met wateroverlast worden opgelost en er worden nieuwe drassige gebieden gecreëerd die goed zijn voor de biodiversiteit.

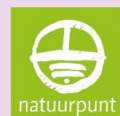
Je gaat verder op de grindweg, tot bij de mooie moestuinen van de Oude Pereboom ⑪. Deze plaats dankt haar naam aan de oude pereboom die nog steeds links van de weg te zien is, tegenover het infiltratiebekken dat het water uit de infiltratiesloot opvangt.

Je steekt de Dilbeekstraat over en volgt dan eerst de Potaardestraat, en daarna de Kattestraat (links), die wordt omzoomd door een rij oude knotwilgen ⑫. De straat voert je terug naar het vertrekpunt van de wandeling. De Molenbeek stroomt verder aan de andere kant van de weg, in de bosjes van het Hunderenveld ⑬.

Verder werken aan het herstel van het hydrografisch netwerk

Sinds een aantal jaar zijn er in de vallei een aantal concrete projecten uitgevoerd voor het beheer van regenwater, om komaf te maken met de jarenlange praktijk van snelle afvoer. Ook andere projecten zitten in de pijplijn, en vragen soms een gewestoverschrijdende aanpak: het heraansluiten van de bron van de Thaborberg op de Molenbeek, het doortrekken van de Waterweg van de Kweepereboom tot aan de beek, op de bodem van de vallei, en ook de herwaardering van het stuk van de Molenbeek dat door de bossen van het Hunderenveld stroomt.

- **Leefmilieu Brussel** is verantwoordelijk voor de controle van de kwaliteit en het debiet van de Molenbeek en haar zijbeken in het Brussels gewest, en voert onderhoudswerken uit aan de beddingen en oevers van die beken. Deze overheidsdienst is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van het 'regenwaternetwerk' en is beheerder van het Wilderbos en Kattebroek.
<https://leefmilieu.brussels>
- **De gemeente Sint-Agatha-Berchem** leidde het uitwerken en uitvoeren van het project Waterweg van de Kweepereboom, met steun van Leefmilieu Brussel, Staten-Generaal van het Water in Brussel (SGWB) en Vivaqua.
<https://berchem.brussels>
- **De provincie Vlaams-Brabant** is verantwoordelijk voor het beheer van de Molenbeek en haar belangrijkste zijarmen in het Vlaamse gewest.
www.vlaamsbrabant.be
- **Natuurpunt Dilbeek** is een afdeling van Natuurpunt en bestaat uit een team van vrijwilligers die actief zijn in het beschermen en verbeteren van natuurgebieden in Dilbeek, waaronder de Thaborberg. www.natuurpunt-dilbeek.be

Coördinatie Zenne-Coordination Senne is een werkgroep en partner van Grenzeloze Schelde en groepeerde verenigingen en personen die in de 3 gewesten van het Zennebekken actief zijn. Samen ijveren ze voor een geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterlopen en de natte natuur in het Zennebekken. Op aanvraag begeleidt Coördinatie Zenne je tijdens deze wandeling of langs andere waterlopen in het Zennebekken. Contacteer ons voor meer informatie!

Coördinatie Zenne-Coordination Senne vzw/asbl

Akenkaai 2bis - 1000 Brussel - Tel. 02 206 12 07 - contact@coordinatiezenne.be - www.coordinatiezenne.be

€ 0,50

Met de steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeente Sint-Agatha-Berchem. Onze dank aan Leefmilieu Brussel, de gemeente Sint-Agatha-Berchem en Natuurpunt Dilbeek voor het advies en het nalezen.